

Asia: VN/25158/2023

EU:n datasäädöksen kansallinen täytäntöönpano - Arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia vaikutuksia arvioitte datasäädöksen aiheuttavan organisaatiossanne, toimialallanne tai laajemmin Suomessa?

Datasäädöksen painopisteenä on yksityisten yritysten tuottamien tuotteiden keräämän datan läpinäkyvyys ja sen jakaminen käyttäjille (ja kolmansille osapuolille). Datasäädöksellä on välillisiä vaikutuksia monilla maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueilla, kuten esimerkiksi metsätaloudessa (metsäkoneet), maataloudessa (dataa keräävät koneet) ja vesitaloudessa (seurantalaitteet). Datasäädöksen odotetaan toisaalta vahvistavan laitteiden käyttäjien/omistajien asemaa ja tiedon jakamista esimerkiksi sopimus pohjaisessa yhteistyössä ja alihankinnassa. Sääädöksen odotetaan myös edistävän ns. data-avaruuksiin liittyvien tiedonvälityspalveluiden kehitystä. Paikkatieto on yksi tietotyyppi, jota erilaiset verkkoon liitettävät laitteet tuottavat. Hallinnonalalla on kiinnostusta paikkatietojen erilaisten synty- ja käyttötapojen kehittymiseen.

Datasäädöstä tulisi pohtia kattavammin myös yhteiskunnan kannalta kriittisiin toimintoihin liittyvän datan kannalta (esim. CER-määrittelyn mukaiset alat). Kriittisiä toimintoja ei ole mainittu arviomuistiossa millään tavalla. Muistiossa on nostettu esiin, että on vaikea ennakolta arvioida, minkälaisia tietoturvariskejä datasäädöksen erilaisiin soveltamistilanteisiin voi liittyä. Datasäädöksen mukaan tietoa saa antaa kolmansille osapuolille vain tiedonkäyttäjän luvalla ja sen luvan varmistaminen ehdottoman luotettavasti on olennaista.

2. Pidätkö arviomuistiossa esitettyjä linjauksia tarkoituksenmukaisina?

-

3. Mitä seikkoja viranomaisten yhteistyön järjestämisessä tulisi erityisesti ottaa huomioon?

-

4. Mitä kansallisten (viranomais-)menettelyiden osalta tulisi ottaa huomioon viranomaisten ja toimijoiden välisessä yhteistyössä? Onko sektoreittain jotain sellaista, mitä pitäisi erityisesti ottaa huomioon kun kyseessä on viranomaisyhteistyö?

Monissa tapauksissa on kysymys datasta, jonka ominaisuuksiin ja rakenteisiin liittyvä osaaminen on hajautunut eri viranomaisille.

5. Mitä seuraamusten osalta erityisiä huomioita? Erityisesti sanktioitavien tekojen suhteen? Entä miten mahdollinen viranomaisen ”puuttumiskynnys” näissä tulisi mielestänne määritellä?

-

6. Muita mahdollisia huomioita arviomuistioon tai asiaan liittyvään jatkovalmisteluun

Datasäädös on kokonaisuutena melko vaikeaselkoinen, mikä osin heijastuu myös arviomuistioon. Yhtenä haasteena on soveltamisalan täsmällinen kuvaaminen datan osalta.

Muistiossa todetaan, että datasäädös kattaa henkilötiedot ja muun datan kuin henkilötiedot, mukaan lukien

seuraavat datatyypit, seuraavissa yhteyksissä: a) II lukua sovelletaan verkkoon liitettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palvelujen

suorituskykyä, käyttöä ja ympäristöä koskevaan dataan, lukuun ottamatta datan sisältöä; b) III lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, jota koskevat lakisääteiset datan jakamista koskevat veloitteet; c) IV lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, johon päästään ja jota käytetään yritysten välisten sopimusten perusteella; d) V lukua sovelletaan yksityisen sektorin dataan, jossa painotetaan muita kuin henkilötietoja; jne.

Tämä kuvaus on varmasti kattava, mutta jättää epäselväksi käytännön näkökulmasta millaisista tiedoista näissä tapauksissa on kulloinkin kysymys ja miten kohdat eroavat toisistaan.

Ohessa muita saatuja yksityiskohtaisia kommentteja:

Työryhmätyössä jää avoimeksi, millä tavoin datasäädös loppujen lopuksi koskee eri ministeriöitä. Jatkovalmistelussa tulisikin analysoida EU-asetuksen täytäntöönpanoon liittyviä vaatimuksia suhteessa ministeriöiden toimialoihin.

Työryhmämuistion s. 35 todetaan kappaleen alussa: ”Palveluntarjoajien tulee kiinnittää huomiota siihen, miten käyttäjän tietoisuus varmistetaan ja riskiä erehdyttämisestä hallitaan. Tärkeää on käyttäjän tunnistaminen pyyntötilanteessa ja toisaalta kattava notifiointi siitä, että pyyntö on hänen identiteetillään tehty.” Lauseessa ei kerrota, mistä käyttäjän pitäisi olla tietoinen. Asiatyhteydestä on vaikea hahmottaa, millaisesta erehdyttämisestä on kyse. Jälkimmäistä lausetta voisi pyrkiä selkeyttämään sillä, että kerrotaan, minkä tahon on tehtävä tunnistaminen ja notifiointi (kenelle ilmoitettava?).

Työryhmämuistion 5.10.1 luvussa voisi kertoa, mitä pimeillä kaavoilla tarkoitetaan heti jakson alussa.

Työryhmämuistiossa tulisi selkeämmin avata, mitä EU-oikeudessa tarkoitetaan julkisen sektorin elimellä ja julkisoikeudellisella laitoksella, koska julkisen sektorin elimeen viitataan useammassa kohtaa muistiossa. Ei riitä, että julkisen sektorin elimiä mainitaan alaviitteessä 144 s. 62.

Työryhmämuistion s. 81 todetaan: ”Lisäksi datasäädöksen nojalla julkisen sektorin elimen on tehtävä parhaansa välttääkseen datapyynnön noudattamisen, jos tämä johtaisi siihen, että datan haltija joutuisi vastuuseen unionin lainsäädännön tai kansallisen oikeuden rikkomisesta.” Vaikeaselkoinen teksti tulee suoraan datasäädöksestä. Työryhmämuistiossa asiaa pitäisi selostaa selkokielisemmin. Ilmeisesti julkisen sektorin elimellä on oikeus evätä datapyyntö tietyissä tilanteissa.

Työryhmämuistion s. 114 todetaan: ”Viranomaisen tulee tuntea valvottava toimiala eli sen tulee ymmärtää digitaalista liiketoimintaa ja datataloutta. Toisaalta viranomaisen tulisi ymmärtää myös aineettomia oikeuksia, sopimusoikeutta, sekä kuluttaja- ja kilpailuoikeutta.” Edellä olevassa lauseessa tarkoitetaan datasäädöksen toimeenpanoa hoitavaa viranomaista. Koska kyse on uudesta lainsäädännöstä, ei tietenkään ole suoralta kädeltä löydettävissä viranomaista, jolle tehtävä voitaisiin antaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että avainasemassa olisi digitaalisen liiketoiminnan ja datatalouden ymmärtäminen. Tässä mielessä MMM pitää perusteltuna, että toimivaltaiseksi viranomaiseksi valikoituisi sellainen viranomainen, joka nykyisinkin hoitaa LVM:n lainsäädännön nojalla sähköiseen viestintään liittyviä tehtäviä.

Työryhmämuistion s. 128 ja 129 todetaan: ”Vaikka yllä on kyse sinänsä eri sektorilla olevasta lainsäädännöstä, on liikesalaisuus aspekti siinä kovin samankaltainen kuin datasäädöksessä. Näin ollen myös datasäädöksen osalta samanlainen järjestely voitaisiin ottaa liikesalaisuuksien suojan valvonnan pohjaksi. Mikäli tähän ratkaisuun päädyttäisiin, edellyttäisi tämä muutosta markkinaoikeudesta annettuun lakiin.” Edellä on viitattu elintarvikemarkkinavaltuutettua koskevaan lainsäädäntöön, mutta työryhmämuistiossa ei ole tarkemmin avattu, mitä samankaltaisella järjestelyllä tarkoitetaan.

Vertanen Antti
Maa- ja metsätalousministeriö